

EPERJESI LAPOK

Sárosmegye s városainak társadalmi s gazdasági érdekeit képviselő hetilap.

Szerkesztői iroda: főutca, 203. szám.

Ide intézendő minden a lap szellemi részét illető közlemény.

Kiadó-hivatal:

Eperjesi Bank-Egylet könyvnyomdájában Eperjesen.
Ide intézendő minden előfizetés, hirdetés és a kiadás körüli panaszok.

Megjelen: minden szombaton.

Előfizetési ár:

vidékre postán vagy helyben házhoz küldve:
Egy évre 4 frt.
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

HIRDETÉSI DÍJ:
háromhásbós petit sor egyszeri hirdetése 5 kr., többszörös hirdetés jutányosabb.

— Bélyegdíj: minden hirdetésért külön 30 kr. —
Nyitlér minden sor 10 kr.

Kéziratok és levelek vissza nem adatnak. — Bérmentetlen levelek csak ismerős kezekből fogadtatnak el.

Eperjes, február 22-én.

A „művelődési társulat“ ügyében annak megalkotása céljából az ideigl. bizottság Berzeviczy Tivadar, kir. tanácsos és tanfelügyelő elnöklete alatt i. é. febr. 17-én tartá meg tanácskozmányát a városház nagy termében, mely alkalommal az ideigl. bizottság tagjai teljes számmal voltak jelen. A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a napirend értelmében elnök felhívására az eszme megpendítője Dr. Berzeviczy Albert kezdé felolvasni pontonként az alapszabálytervezetet, melynek első, a „művelődési társulat“ címét s nevét meghatározó szakaszánál az ideigl. bizottság egyhangulag odanyilatkozott, hogy a létesítendő egyesület nagy hazánkfától, Széchényi Istvántól, ki oly hervadhatlan babérokat szerzett magának hazánk közművelődési állapotai körül, neveztessek el; s így új művelődési társulatunk „Széchényi kör“nek fog neveztetni.

A nagy gonddal, szép szakavatottsággal és szorgalommal kidolgozott alapszabályok egy a tagokra, mint azok jogai- és kötelezettségeire, a kör igazgatására (vezértisztviselők, szakválasztmányok, igazgató választmány s közgyűlés) stb. vonatkozó szakaszai élénk eszmeesertést idézének elő az ideigl. bizottság tagjai között, míg végre általánosságban elfogadtatván részleteikben is megállapították.

A tanácskozmány ennekutána elhatározta, hogy az így megállapított alapszabályok a mult. belügyministeriumhoz fölterjesztetvén, addig is közönségünk tájékoztatása, illetőleg a „Széchényi kör“ megismertetése végett a „Eperjesi Lapok“ban egy kimerítőbb programot fog közzétenni, hogy így megismerkedvén az egyesület célja- s hivatásával közönségünk mentől nagyobb számmal vegyen részt az egyesület tagjai között, mely zaslajára tüzte egy nagy hazánkfának dicső nevét s annak aegise alatt ohajtja munkálni e város szellemi erejét s emelni kulturviszonyait.

Mi részünkről meg vagyunk győződve arról, hogy nem csak nagy számmal fognak sietni polgártársaink ezen nemes s magasztos irányu egyesület tagjainak sorába lépni, de maga a város és a törvényhatóság ugy erkölcsi, mint anyagi támogatásban részesítendí azon egyesületet, mely szellemileg kíván hatni s munkálkodni. Hiszen közoktatási kormányunk is fölfogva ilyen kultur-egyesületek jótékony hatását, melegen ajánlá egyik leiratában a közművelődési társulatokat a törvényhatóságok figyelmébe támogatás végett.

Az ideigl. bizottság tehát, mint láthatjuk, mindent megtett, hogy a „Széchényi kör“ létesüljön: most rajtunk áll, hogy a szó ne hangozzék el a pusztában s az ige testté legyen!

Teendőink, ha a köt-szövészeti (Wirkerei) ipart hazánkban aránylag rövid idő alatt megakarjuk honosítani.*

Alig lehetne iparágat nevezni, melynek meghonosítása hazánkban nagyobb jövőre számíthatna, melynek meghonosítása aránylag kevesebb időbe és beruházási tőkébe kerülne, melyből a legtermészeteszerűbb uton még 3—4 különféle iparágat lehetne fejleszteni, s mely végre biztosabb kereseti forrást nyújtana, mint éppen a köt-szövészeti (Wirkerei) ipar.

De a mily előnyökkel bír ezen iparág meghonosítása, ép oly nagy óvatosságot és körültekintést követel a munkálkodás, melyet a meghonosítás körül teljesíteniünk kell.

Midőn századokkal ezelőtt Angol- Francia- és Szászországban ezen iparágat megteremtették, ott állott ez — ugyszólván — minden verseny nélkül.

Az első két köt-szövészeti-rendszer kizárólag női kezekben volt, melyek, mert sokan voltak, és mert minden idejüket ez iparnak szentelték, sokáig kiállották a versenyt a csekélyszámu gépekkel, vagyis wirkelő-székekkel. — Hiszen asszonyaink még ma is kézzel köt-

nek harisnyát, és sok munkát végeznek kézzel, melyeket a köt-szövészék ott hol a női munkát igénybe nem veheti, mechanikus uton végezni szokott.

Ma azonban ezen iparág Angol- Francia- és Szászországban érte el a tökély legmagasabb fokát.

Csehországban és Ausztriában mohó szorgalommal és kellő tőkével igyekeznek a szomszéd Szászországot utánozni, mert jól tudják ottan is, hogy ezen iparággal még nagy tért lehet foglalni, ha tovább nem mennek is a piac hódításában, mint éppen Magyarország és a dunai fejedelemségekig.

Ily verseny és ily törekvések mellett tehát lehetetlen ezen iparágat az önfejlődésre bízni, nem szabad, — ha saját érdekeinket a legkiáltóbban sérteni nem akarjuk — arra várni, míg majd valamely vállalkozó, ki már künn tért nem foglalhat, kísérletképen elhozza ide is ezen ipart, vagy míg néhány munkás nálunk új hazát keresve, székeivel hozzánk bevándorol.

Teljes tudatával bírt ennek a magas kormány, midőn a kezdeményezés terére lépén, a munkát egyfelől a szakképzéssel kezdé, más felől módot nyújtott arra, hogy a társadalom e munkát folytathassa.

Nekünk gyorsan kell cselekednünk, s e cselekvés nem lehet más természetű, mint a munkás kezeknek gyors kiképzése, ez által pedig, annak bebizonyítása, hogy nálunk sem a felfogás, sem a kézi ügyesség nem hiányzik, hogy népünkben a szorgalmat fel lehet éleszteni, hogy ezen iparág termékeinek piaca első sorban itt a hazában régen készen áll azon időpontig, míg a haza saját gyermekei felfogván érdekeit, a szóbanlevő ipar meghonosításával az anyagi függetlenség boldogító hatását élvezni igyekeznek.

A szakképzés szükségességét mindenki természetszerűen fogja tartani, ha átgondolja, hogy hazánkban a köt-szövészeti éppen nem gyakoroltatik, mert noha az országos statisztika felemlíti a szövészeti ipart üzők között a harisnya-szövőket is; de ezt senki sem tudja kimutatni, hogy hol, és mely ipartársulatban dolgoznak ezek mint mesterek, vagy segéd munkások.

A szakképzés fontosságának bebizonyítására legyen elég Szász- és Csehország példája. Szászországban két század óta üzetik ezen iparág. A munkások, kik ezt házi ipar gyanánt üzik, társulatokat képeznek, tehát vannak mesterek, kiktől az ifju nemzedék tanul. A gyáripart üző gyárosok telepei mind megannyi képzőintézeteket képeznek és mégis maguk a gyárosok látták szükségesnek a szakiskola felállítását, melyet — dacára annak, hogy a harisnyaszövési ipar óriási tőkével rendelkezik — a szász királyi kormány évről-évre nagyobb összeggel segélyez.

És Csehország híven követi a szomszéd állam példáját. A gyárosok és kereskedők kezét fogva a kormány, pár évvel ezelőtt állították fel a schönlindeii ilyenemű iskolát, s különösen a kormány nagy összegeket áldoz e célra.

Nálunk is a szakképzésen kell kezdeni, mely — mint fennebb jelzém — csak szakiskolában, gyakorlati tanműhelyekben történhetik. A mondottaknak eszközzésére pedig a királyi kormányon és törvényhozáson kívül a

közigazgatási hatóságok és a művelt társadalom vannak hivatva.

Ezeknek előrebocsátása után idején látom most már elmondani a szóban forgó ipar fejlesztésének egymásutánját ugy, a mint az eddig tervezetett, s a felvidéki házi ipart terjesztő egyesület s a magas kormány által karöltve megindítottai határozottat.

(Vége következik.)

A koldulás, kóborlás és munkakerülés rendszete.

— Irta dr. Fekete Gyula. —

(Folytatás.)

3. A jóslás, melynél a cigányok éles elmét és emberösmeretet árulnak el, terjedt foglalkozásuk. Ezáltal a tudatlanok hiszékenységét aknázzák ki. Az alsó néposztályok híven prophetikus képességekben, nem nehéz csalniok. A parasztnak pár krajczárért megjósoltatik jövője, mely annál ragyogóbb, mentül többet fizet. E csalásnak a rendőri büntetőtörvénykönyv nem fogja elejét venni addig, míg a nép műveltségi foka nem fog emelkedni. Addig is azonban szigorral ellenrendő és tiltandó az iparszerű jóslás.

4. A csodaszerek árulása szinte régi cigányüzlet. Ily szereket szívesen fogad el a tudatlanság, mert az élethezi kedvemelése, szépség, szerelem vagy gyűlölet bekövetkezése bizton váratik tőlök. A csalásnak e nemére, gazdasági s egészségügyi szempontból kell örködnie a rendészetnek.

Az előadottakból felismerhető a veszélyes osztályok e sajátlagos ágának jelleme s következtetni nem lesz nehéz az összes veszélyekre, melyekkel e népfaj által a társadalom biztonsági, erkölcsi s jóléti szempontokból fenyegettetik. A veszélyek elleni védekezés módzatainak tanulmányozása maradván még hátra, az elavult s a mai viszonyoknak megfelelő vérendszabályok rendezését fogom ezen-tul tárgyalni.

Európába jövetelökkor, a nemzetközi jogi viszonyok rendezetlensége, lazasága, a népek vakhite, erős államigazgatás hiánya mind megannyi kedvező indokai a cigányok majdnem akadálytalan elterjedésének. A népek eleinte türték az álzárándokokat. De mihelyt közveszélyességokról általános lett a meggyőződés: az akkor szokásos eszközhez a kiutasításhoz folyamodtak az államok. Ezen eszköz azonban nem vezetett célhoz, mert a fekete sereg kikergethetlennek bizonyult. Egyesek könyörületessége, a félelem tőlök és természetes ravaszságuk erős szövetségeseik valának. Megkezdődött tehát az államok részéről az irtóháboru. Franciaország mint Delaure kimutatja tüzzel vassal pusztítá cigányait a 17. században. Azonban az akasztófától sem ijedtek meg. Dagobert királynak sikerült a zsidókat utolsóig kikergetni országából, de a cigány nem hátrált. Angolország csak a cigányoktól megtagadta a minden idegennek biztosított jogokat. Erzsébet és Mária királynők halállal fenyegették a határidőn tul megmaradó cigányokat és mégis 1777-ben Northampton város felgyújtásával fenyegetődték, ha elfogott rokonaik szabadon nem bocsátatnak. A 18. században azonban már szeliden bántak velök az angolok. Németországban üldözések határt nem ösmert. A 16. századtól kezdve a 18. századig rendes büntetésök halál. Bischof id. m. 8. l. Poroszországban még a mult század elején a 16 éven felüli bármely nembeli cigányok ha elfogattak, kegyelem nélkül felakasztattak. Mégis minden szigor dacára ez országban is megmaradtak. Nálunk tudtommal nem üldöztettek, Oroszország is állam polgári jogokat engedett nekik némely kerületek kivételével, hol tilos volt megtelepedniök.

A cigányoktól származó veszélyek leküzdésének vérendszabályai korunkban kétféle természetűek: igazgatásiak tisztán és rendőriek. Az első feladata e néposztály jólétének, erkölcsösségének, műveltségének emelése által megakadályozni a töle jövő veszélyeket — mi sikerülni is fog teljesen, ha a barbárból kultur-ember lesz. A rendőri jog törvényei az összes munkakerülő, koldusok és kóborlók tekintetében ugyanazok

* L. a különfélek rovatát.

maradnak, minél fogva cigányügyi rendszert a veszélyek megelőzése vagy elnyomására nézve irói nem lehetvén, szabad legyen a közigazgatási vérendszabályok rendjére e helyt tekintettel lennem.

1. Jutalomigéret az állam részéről a rendes életmód bizonyos időn keresztül tanúsított gyakorlásáért, a könnyelmű, szenvedélyes, mai helyzetével megelégedett, gyáva, magasabb rendeltetést nem ösmerő cigánynál nem fog sikerhez vezetni. Spanyolországban III. Károly ingatlan vagyont, sőt nemességet is ígért nekik, ha három generáción át rendes életet folytatnak, mégis ott a leggonoszabbak. Ott azonban az egyház oka az egész nemzet eltespedésének, mert örömet talált a spanyol papság összes híveiből cigányhoz hasonló, engedelmess, tunya, ősi butaságában magának tetsző középkori nyáját kinevelni.

2. Társulatok alakítása által, melyek ezéjja lenne a nyomorgó cigányok sorsának javítása, különösen pedig az ifjak nevelése, munkaadóknál elhelyezése, sok jót lehetne tenni. — Azon ellenvetés, hogy a társulati tagok a tagsági díj lefizetése után magával az ügyvel nem gondolnak, más ily természetű társulatoknál is tehető. A nemes törekvésnek, ha nem is lesz mindég teljes sikere, az elérhetővel kell megelégedni. Hogy pedig hasznosoknak bizonyultak már ily társulások, mutatja Angolország példája, hol a Grabb által 1827-ben alakított egylet száznál több cigány családot rendes polgári életviszonyokig felemelt.

3. Miután a nevelés legbiztosabb eszköz, melyvel gyökeresen kiirthatni e faj büneit, valahára hozzá is kellene látnunk a reformálás művéhez. Ne türjük többé, hogy az illemt, rendet és erkölcsösöget továbbra is gúnyolhassa e durva csöcselék. Az államnak kötelessége polgári biztonságát minden gonosztevő ellen megvédeni. E feladatának addig meg nem felelt, míg ezen ragályos, csak fekélyt maga körül terjesztő, a tulajdonjoggal folytonos harcban álló nép, melytől egy kell megtisztítani a társadalmat, mint a gümölcsfát a hernyótól — szekott rongyaiban köztünk barangol vagy alszik. A legszigorubb törvény alkalmazása s minden faluban egész esendősereg felállítása haszlatlan lesz addig, míg a cigányból kulturembert nem nevelünk. Kezdjük meg a javítás nehéz, de jutalomdús művét az ifjakon. Balga az, ki pusztá humanismusból, vagy mert a gyermek a cigány egyetlen s legkedvesebb tulajdona, nem engedi a gyermeket elválasztani nemtelen szülőjétől. — A szülői hatalom feltételes, mert ha az azzal járó közkötelmeknek eleget nem tesz, az állam joggal megvonja tőle gyermekét. A cigányok gyökeres javításának egyedüli biztos eszköze: a tanköteles gyermekek elválasztása végleg szüleiktől. A pap és tanító tanítása, jó példája haszlatlan erőfeszítés addig, míg a gyermek a tiszta levegőből naponta visszatér a dögvész levegőbe, míg hozzátartozói bünei szemé előtt fognak elkövetetni. A cigány-nak rendszerint nincs joga gyermekehez, mert oly megvetett lényt nevel belőle, milyen ő maga. Egyébiránt mai állapotában jóakarattal mellett sem képes gyakran gyermekei nevelését előmozdítani.

4. Alkalmazza az állam erdei és útöröknek azokat, kik hadkötelességüknek eleget tettek. Ez-

által visszatartja őket a szenny és bűn posványába való visszatéréstől.

5. Némelyek azt ajánlják, hogy a jó magaviseletű családokat lássa el az állam a mezei gazdasáthoz szükséges összes eszközökkel. Ezen rendszabályban azonban nem látok biztosítékot a czélba vett javításra s a jólét emelésére nézve. A szerzés varázsát nem ösmerő, megtakarításra nem szoktatott, állhatatlan, könnyelmű cigánynak ezáltal csak eszköz nyujtatnék szenvedélyeinek kielégítésére, pazarlásra s a munkakerülésre. Míg jelleme teljesen meg nem változik, a vagyona rá nézve teher. Legfőbb feladat a nevelés.

6. Valamint az állam alkalmazza a megbízható cigányokat, épügy vetélkedjenek egyesek mindkét nembeli cigányok munkaadásában. A szolgálati viszonyba lépés sok még nem egészen romlott egyénre nézve jó iskolája lesz a rendes életmód folytatásának. Ha pld. a földesurak néha pusztá humanismusból is eselédde emelik a cigányt, nemcsak áldozatot hoztak, melynek nem egyszer a társadalomnak megmentett becsületes munkás lesz áldásos eredménye. (Folyt. köv.)

Különfélék.

A nőegyleti álarcos-bál nyereményi tárgyait illető adományok — melyekből a táncvigalmat megelőzőleg egy közkiállítás szerveztetik — alólírott nál egész f. é. március 3-ig köszönettel fogadtatnak.

Kelt Eperjesen 1878. febr. 22-én.

Semsey-Kösch Cornelia.

a rendező választm. elnöke.

A köztársasági iparról igen tanulságos emlékiratot szerkesztett Jágocsi Péterffy Zoltán, ki ezen ipar-nemnek tanulmányozása végett a kormány által kiküldve hosszabb ideig külföldön tartózkodott. A kassai keresk. és iparkamara ezen emlékiratból, melynek egyik érdekes cikkét más helyen közöljük, az érdeklődők közti kiosztás végett 5 példányt városunk hatóságának is küldött. Értésítjük tehát azokat, kik az ügy iránt közelebből érdeklődnek, hogy az emlékiratnak egy-egy példányát a város jegyzői hivatalánál átvehetik.

Farsangi dal- és táncestély. A helybeli kir. főgymnasium szegénysorsu kath. tanulóit segélyező egyesület javára f. é. március 2-án — mint egy előbbi számunkban jelezve volt — dal- és táncestély rendeztetik a városi nagy táncteremben. A hangverseny műsorozata következő:

1. „Édes lánykám! — dal, bor, leány“ frissel, Huber Károlytól, előadja a férfikar. 2. Tizenharmadik vonó-négyes, középtétel finale-val, Mozarttól, műkedvelői előadás. 3. „Steckbrief“, Kükken F.-től, éneklő a férfikar. 4. a) „Arva vagyok, szeretem is a kis babákat“, népdalok, b) „Fel pohárra“ borsdal, éneklő L. I. ur. 5. „A bankó“, humoresk, szavalja O. M. ur. 6. „A harcok imája“, zongorakísérettel, Lachner F.-től, előadja a férfikar. 7. „Grand Concerto“ (E-moll) zongorára ötös zenekisérettel, első tétel, Chopin F.-től zongorán játsza Zsembery Tivadar ur. 8. „Vorwärts in die Schänke!“ induló Storch A. M.-től, éneklő a férfikar. A hangversenyt tánc fogja követni.

Helyárak: Erkély- és 1-ső 2-ik sorszék 1 ft. — 3-ik 4-ik sorszék 80 kr. — 5-ik 6-ik sorszék

60 kr. — 7-ik 8-ik sorszék 50 kr. — Földszinti állóhely 40 kr. — Ifjusági jegy 20 kr. — Ülőhelyekre a jegyek előre válthatók: t. c. Kösch Frigyes ur kereskedésében.

Gyorsírási tanfolyamnyitás felnőttek számára. Több oldalról nyert becses felhívás folytán elhatározám magam arra, hogy a gyorsírásból felnőtt urak számára négy óra terjedő tanfolyamot nyissak.

Az iránt van szerencsém tehát felkérni azon urakat, kik a gyorsírást ezen tanfolyam bevégeztével írásbeli teendőik nagymérvű megkönnyítésére használni ohajtják, magukat lakásomon, főutca, Strohriegelféle 199. sz. ház I. em. jobbra, f. é. március 3-ig naponként d. u. 2-3-ig beírtni méltóztassanak, hogy így a szükséges tananyagok beszerzése után a március 10-én d. u. 3 órakor megnyitandó tanfolyamot minden akadály nélkül megkezdhessem.

Beíratási díj 50 kr., az egész 4 havi tanfolyam díja 5 ft.

Az órák vasár- és ünnepnapokon tetszés szerint d. u. 2-3-ig, avagy 3-4-ig fognak tartani.

A tanfolyam tart március 10-től jun. 16-ig.

Midőn a nehézkes és fárasztó írással foglalkozó urak becses figyelmét e tanfolyamban minél számob részvétel végett felhívám, kiváló tisztelettel maradtam Eperjesen, 1878. februárhóban

Cigán János, vizsgált gyorsíró.

Magyar gazdasági állapotok. „Földmívelő nemzet vagyunk“, halljuk jobb és balról hangoztatni. De milyen? Nem hiszszük, hogy legyen Európában helyzet, hol éghajlati és népességéből viszonyoknál fogva hasonló történhessék. Irják ugyanis Birdáról. (Temes.) egyik munkatársunknak mint következik: „Azon fensíkon, hol néhány szomszédéval a birdai határ fekszik, a rozsdla nem csak a gabnaszemeket, de még a szalmát is megromtotta. Bóm birtokán mintegy 40 k. hold termését fel kelle gyújtani, mert annak levágására részért senki sem vállalkozott; drága napszámot alkalmazni pedig, a dolog megszámitása mellett, érdemesnek nem mutatkozott.“

Már más éghajlat alatt vagy a rozsdla nem rontja meg annyira a termést, vagy ha megromtja van olesó kéz, mely levágja, de hallatlan, hogy a gazda maga gyujtana meg termését? Értelt kell az ipart fejlesztenünk, minek leghatalmasabb módja a „külön vámterület“, mely már most jött volna létre, ha sok képviselőt vissza nem tartóztat a külvizonyokra való — ép most eldülőfélben lévő tekintet.

A tintapecsét fölnyalása veszedelmes. Sok iskolás növendéknek az a szokása, hogy az ejtett tintapecsét a papirosról fölnyalják. Ez pedig az ibolyaszínű anilin-tintánál veszedelmes, mutatja ezt a következő eset, melyet egy külföldi gyógyszerész lap közöl: Egy fiatal leány írásfüzetéről fölnyalt egy tintaceppet. Nem sokára rá gyomrát fájlalta s emelygésről panaszkodott. Vagy tizenkét órára rá a fájdalmak rendkívüliek voltak s színes vízhiányás állt be. Vashydrát bevétele után a fájdalom enyhült és a beteg teljesen fölépült. A tinta vegyületi bontása arzenik jelenlétét deríté ki.

TÁRCA.

Egy bűvész tréfája.

Polycarpe urnak igen közönséges esze volt, de hiusága azt hitette el vele, hogy rendkívüli s nagyatermett tehetség. Azonban állása, melyet Páris egyik nagyobb irodájában elfoglalt, igen szerény volt s nem nyujtott semmiféle kilátást fényes jövőre.

Ekkor történt, hogy Home, a hírneves bűvész, kinek mutatványai a csodással voltak határosak, Párisba érkezett. Polycarpe ur egyet gondolt s elment a csodák emberéhez.

— Uram! — mondá — én Polycarpe vagyok, talán hallotta is már híremet; mondják ugyanis, hogy tehetséges vagyok. —

— Ahá, persze, persze! — válaszolá a bűvész — hallottam, hallottam. Azonban foglaljon helyet s mondja meg nekem, hogy minek köszönhetem a szerencsét.

— Lássá uram, őszintén megvallom, hogy rettentően eluntam már azt az irodát, mely utóvégre is nem méltó hozzám; szeretnék előhaladni s e célból önnek magnetikus tudományához folyamodom; önre nézve misem könnyebb, mint engem engedelmes szellemeinek igénybevételével magas polcra emelni.

Home a nélkül hogy válaszolt volna, idézte a szellemeket. El is jöttek azok minden oldalról, de láthatlanul, bár a butorok récségése közeledésöknek világos jeleit adá.

Home öt percig mozdulatlan maradt; aztán esengetett s belépő szolgájához így szólt:

— Tom! Polycarpe ur itt marad; együtt étkezünk, készítsd az ebédet s hozz egyelőre egy üveg bort.

A szolga csakhamar két üveget tett le az asztalra s eltávozott.

— Polycarpe ur — mondá Home — tele-töltve a poharakat.

— Figyelek, válaszolá Polycarpe ur elragadtatással.

— A szellemek feleltek kérdéseimre; ön birja kegyöket.

— Bizonyos valék felele — hogy is ne kegyelnének!

— Iserik az ön tehetségét, de nem tudják, van-e szíve is.

— Lehetetlen!

— Arra figyelmeztettek, hogy én egy háladatlant készülok szerencsésé tenni.

— Ugy ök hazudtak; mert hálám határt nem ismerend.

— Nos meglátjuk. Hajlandó vagyok magikus tudományomat az ön érdekében felhasználni, de ne feledje, hogy a hálátlanság szerencsétlenné teendi önt, jóakaratomat pedig meghiusítja.

— Nem fogom elfelejteni.

— Ugy az ön egészségére üritem poharamat!

Polycarpe ur csaknem egy hajtásra itta meg a jó nagy pohár tartalmát, mire Home titkos műtétéleihez fogott.

Hogy mi történt ezenközben, senki sem tudja. Másnap reggel Polycarpe ur ágyban fekeve fogadta a belügyminister egyik irodafőnökét, ki tudtára adta, hogy Elzaszba másod megyefőnöké lett kinevezve.

Pár perccel azután Home látogatta meg az új megyefőnököt, szerencsét kívánt neki nagyszerű előléptetéséhez s egyuttal egy kis szivességre kérte. Az előbbi főnöknek volt egy nős inasa s Home arra kérte Polycarpe urat, hogy e derék szolgát állásában megtartsa. Polycarpe ur megköszönte a szerencsekívánatot, de sajnálatának adott kifejezést a fölött, hogy Home kívánságát nem teljesítheti. Egy elzaszi szolga nem lehet inyére, neki párisi emberre van szüksége, a ki az udvariasság szabályait ismeri. Home mosolygott s csak annyit jegyzett meg, hogy teljesen méltányolja Polycarpe ur indokait.

Nemsokára ezután első megyefőnöké lön Polycarpe ur kinevezve, s mielőtt állomását elfog-

lalta volna, Párisba jött. Home meglátogatta őt, oly kérelmet intézve hozzá, hogy egy titkárt fogadjon szolgálatába, kit ő mindenképen ajánlhat. E fiatal embernek sok ismerete van s valóban hasznára lehet a megyefőnök urnak, jegyzé meg a bűvész.

— Egy fiatal embernek, a kit ön ajánl kedves Home — felelé Polycarpe ur, mindenesetre érdemesnek kell lennie arra, hogy titkáromma kinevezem. Azonban lássa, annyi jó családból való fiatal embernek kell állomást szerezzen, hogy okvetlenül le kell előbb e toladokokat rázni a nyakamról. Egyébiránt biztosítom önt, hogy az ön védeccével komolyan fogok foglalkozni, s igyekvésem oda lesz irányítva, hogy számára megfelelő állomást szerezzek; csak néhány hónapig legyen türelme.

Home megköszönte a jó indulatot s minden további szó nélkül elment.

Polycarpe ur pedig kevés idő mulva egyik ministeriumban államtitkárrá lön kinevezve.

Home megint eljött s ismét alkalmatlankodott védené érdekében.

Polycarpe ur, oly választ adott, mely az előbbihez hajszálnyira hasonlított. Lehetetlenség — mondá — hogy mindjárt hivatalbaléptemkor egy egészen ismeretlen fiatal embert alkalmazzak, száz más érdemesült folyamodó mellözésével, kik mindannyian érdemekre, hosszú szolgálatokra stb. hivatkoznak.

Azonban a legelső kínálkozó alkalmat megfogom ragadni, hogy az ön barátjáért valamit tehessek.

Home a hosszúságnak minden legkisebb jele nélkül távozott ezuttal is. Sőt a szellemvilág láthatatlan erőit ezentul is Polycarpe ur javára hozta mozgásba, s oly sikerrel, hogy midőn egy nap a ministerek egyike meghalt, a megürült magas polcra Polycarpe ur lön emelve.

(Vége következik.)

Nyilttér.*

Multkor oly váratlanul és oly futólag láttam utoljára, hogy rá sem értem jöttének örülni, és midőn ép oly hirtelen tűnt el, mint a hogy érkezett, jó darab ideig kellett gondolkodnom, álmom vagy valóság volt e megjelenése.

Ha pedig az ember már benne van a gondolkodásban, sok mindent kőszál elméje. — Nekem is eszembe jutott, késő órákban legújabb eleményeim, és annak főszemélye, melyet oly kedves hangulatban még soha sem láttam.

On ki szintén jelen volt ez alkalommal melyről beszéltek, tudni fogja kit és mit értek. S mivel ninesen tudomásom, valjon egy nézetem van-e velem, igen szeretném ha ez ügyben, és más ugyanakkor szóba hozott körülményekről, mielőbb értesítené.

33

2000.

Speries, den 22. Februar.

In einer der letzten Nummern unseres Blattes haben wir auf eine der Hauptursachen des materiellen und geistigen Verfalles unseres Landvolkes hingewiesen und als solche die überhandgenommene Trunksucht bezeichnet.

Unser Landvolk hat zur Winterszeit, da Wiesen und Acker mit Schnee bedeckt sind, keine anhaltende Beschäftigung und weis in Ermangelung einer solchen nichts Besseres anzufangen, als die Zeit in den Branntweinschenken todzuschlagen, das im Sommer mühsam Erworbene auf leichtsinnige Weise zu vergeuden und dergestalt den eigenen Ruin herbeizuführen.

Wir haben angesichts dieser traurigen Thatsache des Beispiel's unseres Nachbarlandes, Gallizien, gedacht, wo man sich veranlaßt fand, der Trunksucht, dieser unheiligen Leidenschaft, auf legislativem Wege entgegenzutreten und bemerkten, daß es an der Zeit wäre, in dieser Richtung endlich auch bei uns geeignete Maßregeln ins Leben zu rufen.

Wir wollen diesmal von den Einschränkungen absehen, welche diesbezüglich im polizeilichen Wegethümlich wären und beabsichtigen in diesen Zeilen auf ein Mittel radikalerer Natur hinzuweisen, durch welches sich das Uebel an der Wurzel greifen ließe.

Dieses Uebel ließe sich am leichtesten und zweckmäßigsten durch die Einführung der Hausindustrie beheben.

Es ist unsern g. Lesern nicht unbekannt, daß zu diesem Zwecke sich vor nicht langer Zeit ein Verein gebildet hat, welcher bereits in mehreren Gegenden unseres Vaterlandes sehr schöne Resultate aufzuweisen hat. Bei uns konnte dieser Verein in Folge der nahezu beispiellosen Theilnahmslosigkeit, welche angesichts dieses Unternehmens zu Tage trat, keinen festen Fuß fassen und doch sind wir überzeugt, daß manche Zweige der Hausindustrie eben in unserem Komitate sehr gut gedeihen könnten.

Einzeln Industriezweige, wie z. B. die Weberei, Spinnarbeiten, Kopierproduktion u. s. w. standen bei uns ehemals in voller Blüthe und wäre es daher unserer Ansicht nach durchaus nicht unmöglich, diese Industrie in noch ausgedehnterem Kreise als einstens wiederzuerwecken und heimisch zu machen.

Das Landvolk fände auf diese Weise auch während der langen Wintermonate reichliche Gelegenheit zur Beschäftigung, namentlich wenn man bestrebt sein würde, den Produkten Abgang zu verschaffen.

Und während solcherart einestheils die Lust zur Arbeit erweckt und das erwähnte Uebel eingekürzt werden würde, wäre damit anderestheils ein Schritt gethan, ein besseres Verhältnis zwischen den beiden volkswirtschaftlichen Faktoren, der Landwirtschaft und der Industrie, anzubahnen, als es das gegenwärtige ist.

Correspondenzen.

Sebes-Kellemes, 21. Febr. 1878.

Was ist das herrlichste Gut und Kleinod das der Erdenohn besitzt? — Das Wort.

Was hebt und adelt den Menschen über alle sonstigen Wesen und Geschöpfe auf Erden? — Die Sprache.

Was zeichnet den echten Árpád's Sohn vor allen andern Mitbewohnern unseres Vaterlandes aus? — Die gründliche Kenntniß, der korrekte Ausdruck der ungarischen Sprache.

Ungeachtet dieser angeführten unumstößlichen Wahrheiten aber, wird dennoch sehr oft darüber „tauben Ohren gepredigt“ und verhallten vergeblich die zu Gunsten unserer Nationalsprache wiederholt erhobenen Worte.

Ich gestehe, daß ich daher dieses Thema — für welches schon Kapazitäten vergebens Lanzen gebrochen nicht auffrischen würde, wenn mich nicht Falta dazu veranlaßten, Thatsachen die ich verzeichnenswerth gefunden.

Es wird wohl noch lange dauern, bis jene in diesem geschätzten Blatte angeregte Idee „In unserer Stadt ein Nationaltheater zu errichten“ sich verkörpern und Fleisch und Blut annehmen werde.

Alein tritt diese veredelnde, belehrende, auf das ungarische Gemüth so sehr einwirkende Institution auch nicht sobald ins Leben, so haben die Stadtbewohner das beruhigende Selbstbewußtsein, daß daselbst mittlerweile alle Kräfte aufgeboren werden — durch verschiedene, von echt ungarischem Geiste durchwehte, Unterrichts- und Lehranstalten — den Keim des Wissens, die Saat des Patriotismus und somit die Hin-

* Az ezen rovat alatt közlet'ekert sem alak, sem taralom tekintetben nem vállal felelősséget a szerk.

gebung und Liebe zur ungarischen Sprache ins Herz der jungen Generation einzupflanzen. Was sollen wir aber mit dem außerordentlichen Panflavisimus auf dem Lande anfangen, wo das ungarische Wort ein verächtliches Buch ist, wo in den meisten Orten der nördlichen Gegenden — wie nachstehender Fall beweist — kein Mensch vorhanden, der seiner Landessprache kundig wäre; welche darum sich auch als fremde Elemente betrachten, bei jeder Gelegenheit anders fühlen, anders denken und nicht selten ihrer Sympathie für Petersburg öffentlich auszudrücken sich nicht entblöden.

Wie unentbehrlich eine radikale Hilfe daselbst erscheint, will ich durch folgendes illustriren:

Todtenbleich stürzte dieser Tage in unser Schulgebäude eine vom Lande hierhergekommene Witwe, in deren Hand — wie sie sagte — ein verhängnisvolles Schriftstück, das sie beinahe das Leben gekostet hätte, sich befand, und trübsalig Aufklärung verlangte.

Höre und staune!

Es war ein Grundbuchsanzug in ungarischer Sprache, wodurch Genannte verständigt wurde: die auf ihr Häuschen intabulirten 75 fl. nicht dem ursprünglichen Gläubiger, sondern in Folge anderweitiger Uebertragung, an einen Herrn X. zu bezahlen.

Letztere wendete sich natürlich an die Gelehrtesten ihres Dorfes, die aber, aus falscher Scham ihre Unwissenheit nicht gestehen wollend, deuteten derselben wie die ägyptischen Zauberer die Träume Pharaos's, jede im Schriftstück enthaltene Protokolls-, Folio- und Uebertragungszahl als eine auf sie lastende Schuld, und als die haarsträubende Summa durch Addition zusammen gestellt wurde, brach die Witwe ohnmächtig zusammen und wurde nur durch große Mühe in die Reize der Lebenden wieder zurückgerufen.

Als hier das Problem gelöst wurde, rief die Arme mit dankerfülltem Herzen aus: „Glücklich ist, der in Ungarn lebt und ungarisch weiß!“

Der Zufall wollte es, daß ich Tags darauf zu einem sichtlich jüdischen Landwirth zu Besuch auf eine Puzta eingeladen wurde, denn hier erlebte ich ein ebenbürtiges Gegenstück zu obiger Geschichte.

Wie die feinsten Musikklänge tönte das ungarische Wort von den rothigen Lippen der kaum der Wiege entwachsenen Kindern.

Die braven Eltern Slowaken von Schrott und Korn, die Kinderchen zu jung, um irgend eine Schule besucht zu haben; woher also diese reine melodisch klingende ungarische Sprache?

So dachte ich bei mir, und begehrte Aufschluß. Ein dreizehnjähriges Dienstmädchen im Altkold geboren und schon mehrere Jahre zu diesem edlen Zwecke unter bester Pflege im Hause erhaltend, hatte dieses Meisterwerk vollführt, erhielt ich zur Antwort.

Wir sehen also deutlich, die Wahrheit des Psalmisten: „Durch den Mund der lallenden Kinder schon, muß das Reich begründet werden.“

Wollen wir einen kernigen, ungarischen Staat ungarisch sprechende und ungarisch fühlende Bürger erziehen, so müssen wir es uns zur heiligsten Aufgabe machen, unsere Kinder — so die Natur die ersten Klänge jener süßen Musik, die man Sprache nennt, von deren Lippen erklingen läßt — diese nur an das heilige Gut, an die Nationalsprache zu gewöhnen.

Die Mittel und Wege zur Durchführung dieses edlen Werkes sind unserer h. Regierung in der Hand gegeben, welche sich unsterbliche Verdienste um das Vaterland erwerben würde, wenn diese jeden Ort, jedes Dorf mit Energie anhalten möchte, eine ungarische „Kinderschule“ nach dem System Fröbels zu errichten, einen lebendigen Beweis liefert uns in dieser Beziehung die „Kinderanstalt“ in Speries.

Nicht gar zu lang würde es dauern und wir könnten mit dem unsterblichen Volksdichter rufen.

„Ha a világ az Isten sipkája, Magyarországot a bokréta rajta!“

T. R.

Kleinstädtische Plaudereien.

Der Titel macht den Mann sagt ein gutes Sprichwort und es gilt, wo es eben gilt. — Bei uns zum Beispiel hat der Volksmund recht, wir in unserer kleinen Welt sehen die Titel an geistig natürlich, wie die Gefährten Jafons das goldene Vließ angestarrt haben mochten, als sie es zum erstenmal gesehen — und machen es umgekehrt wie der Fuchs als er die Larve eines Tragosden erblickte. — Titel und Mittel. — Und mit dem Titel ändert sich Alles, Freundschaft Liebe, Gefinnung, Principien und Opposition. — Die Carnivalsbriefe hat man zu stark mythologisch gefunden und brachte die piquante Sauce mancher Plaudereien so manches dicke Blut in Wallung, es erfreichte den Hypochonder, reizte den Sanguiniker und besserte den Choliker, alles Dinge, welche einem Heringshmaie nach dem Kagenjammer eines toll durchlebten Carnivals sehr zuagen würden. — Und dieser Kagenjammer äußerte sich bei mir in einem wunderlichen Traume den manche und dies vielleicht vernünftige Menschen eine Allegorie nennen würden, um mitunter recht ungenirt die Wahrheit sagen zu dürfen.

Erzeugte das Uebermaß genossenen Champagners im Gehirne eines damals freilich geistreichen Feuilletonisten des „Pester Lloyd“ einen „Gleitball der Hölle“, welcher den Studien Dantes und Goethes Walpurgisnacht seinen Ursprung verdankte, kann sich doch ein so armeneliger Skribler und in unsern kleineren Kreisen die lebende Gesellschaft zu Studien nehmen und er verzeihe mir's wenn ich es abgelascht habe — Und ich träumte.

Es war Herbst in einer kleinen freundlichen Stadt als die eintönige Langweile des Alltagslebens durch ein — Ereigniß — unterbrochen wurde. — B.

der langgefeierte und berühmte Professor der Naturwissenschaften hatte seinen Rathgeber in der Hauptstadt verlassen, um seine letzten Jahre gänzlich den Museen und der Ruhe und Einsamkeit zu weihen. — Einst hatte er dies kleine Städtchen berührt, die schöne Lage im Thal, die Blumen und Obstgärten umkränzten Umgebungen, das milde genährigte Klima, alles dies bestimmte Hr. B. dieses Gild, wo er es wählte zum Ayl aus dem Fastnachtsgewühl der großen Welt zu wählen und er miethete ein freundliches Häuschen mit schönen Gartenanlagen und langte kurz darauf allein ohne Sang und Klang in dem Städtchen an. X-hausen, so wollen wir um jedem Mißverständnis zu begegnen, das Städtchen nennen — durchlief die Nachricht von der Ankunft des berühmten Professors, wie ein Lauffeuer und hatte X-hausen ein Provinzialblatt, wahrlich die Tageszeitung rubric wäre vielleicht an diesem Tage mit gesperrten Lettern um eine Notiz mehr bereichert worden. — Alles im Städtchen geriet in's Feuer. — Man kannte B. von der Residenz her; brachten doch die Zeitungen stets Berichte von an B. verliehenen allerhöchsten Auszeichnungen und Verdensverleihungen und wahrlich, wie unsern die Cotillonorden um die Bettapete hängt, beständige Skalpe im Minuetturnier, B. konnte auch mit diesen bunten Bändchen und Säckelchen „woran der Menschen Herz so hängt“ das ganze Schlafzimmer ausstapazieren. — Man begreift nun in welche gelinde Aufregung die Ankunft eines so berühmten Mannes die guten X-hausener brachte. — Der Bürgermeister und die Honoratioren warfen sich in die Brust und harrten der Anstandsvisite B.'s entgegen, die würdigen Ehegattinnen branten vor Stolz und Ehrgeiz dem Residenter d.e. Honneurs zu machen und die Jüngern vom schönen Geschlecht überließ es, wie Gänsehaut beim Gedanken in unmittelbarer Nähe eines Mannes zu sein, welcher mit Fürsten und Höfen frei verkehrt hatte.

Indessen B. machte keine Anstandsvisite, B. kam nicht in die kleine Promenade dem sommerlichen Rendezvousplage der städtischen Honoratioren, auch nicht ins Kasino, wo unter Bier- und Weinkannen mit brennender, qualmender Friedenspfeife das Schicksal Europas entschieden wurde, wo der Kreisphysikus, in dessen Händen aller Leben war und darum keinen Widerspruch litt, den Vorsitz führte, wo der Domherr nicht allein als geistlicher Herr die Schäflein mit Traktälein und geistlichen Sprüchen erbaute, sondern auch in die geschäftlichen, literar schöngeistigen Angelegenheiten seiner Mitbürger sich mischte, ja sogar dann und wann in die Residenz eine Tagesneuigkeit in der Kreuzzeitung rickte. — B. spazierte, wenn es nicht anders ging in seinem Garten und kam nicht aus dem Hause. — Eine Zeit lang litten's die X-hausener, indeß die Neugierde, dies Erbstück menschlicher Schwäche, welche den Adam aus dem Paradiese vertrieben, bestiegte den Stolz des Bürgermeisters und der Patrizier. — Visiten wurden gemacht, doch B. fandte nur seine Karte und erwiderte dieselben nicht. — Der arme B. von Stunde an, war er ein Geheimniß für die X-hausener und ein Geheimniß durfte für die X-hausener nicht sein, dieses Wörtchen stand ebenso in ihrem Wörterbuche als das Wort — in poissible in dem Lexikon Napoleons. — Der arme B. sah sich also auf Schritt und Tritt und von der lästigen Neugierde seiner nummehrigen Mitbürger verfolgt und begann den Aufenthalt in X-hausen unangenehm zu finden. — Darüber war eine geraume Zeit verstrichen als eines schönen Tages eine durchziehende Menagerie Etappe in X-hausen machte. — Unter den verschiedenen Thieren befand sich auch ein junger beinahe vollkommener ausgewachsener Gorilla, welcher durch seine Menschenähnlichkeit und seine Lebhaftigkeit die Gemüther der guten X-hausener auf's lebhafteste ergögte. — Auch B. schon als Naturforscher interessirt — war in der Menagerie zugegen und Niemandem fiel es auf als B. — einige nach dem Abzuge der Menagerie auf einige Tage verreiste und erst den 5. Tag spät Nachts und wie es schien in Begleitung wiederkehrte.

Die Menagerie hatte für den Moment die Aufmerksamkeit und die Neugierde von ihrem neuen Mitbürger abgewendet und nachdem die Löwen und der Gorilla bis zur Langweile verdaut waren, gingen die Belästigungen des armen B. von Neuem an. — Indessen war B.'s Haus noch verschlossener als zuvor und dichte Gardinen schützten selbst bei Tage vor den spähen Augen der neugierigen X-hausener. — Nur von Zeit zu Zeit vernahm man die lautenden Ohren der Neugierigsten, starke Männertritte von Peitschengeknall und unartikulirten Schreien begleitete herüber und wurde es wieder still. — Der Lärm in dem sonst stillen Hause nahm immer mehr zu, das Peitschengeknall wurde immer stärker und die Schreien wurden von lebhaftem Weinen begleitet. — Ein Geheimniß ein neues Geheimniß und die Erregung der öffentlichen Meinung X-hausens verdächtige B. einer Menschenqualerei, worunter wer weiß, welche interessantes Geheimniß steckte. Die Nerven der schwächern Hälfte der X-hausener schauerten schon im Vorhinein vor Wonne zusammen über der Lüftung des Geheimnisses und die öffentliche Meinung zwang den Bürgermeister ex offio Aufklärungen über die sonderbaren Zufälle und Vermuthungen von B. zu verlangen. — B. trat kühl und gemessen dem Oberhaupt der guten Stadt X-hausen entgegen und erklärte, daß er seinen erst kürzlich aus England angelangten Neffen bei sich aufgenommen habe und in der Ausbildung und Erziehung derselben begriffen sei. Die Art und Weise wie er dies zu Ende brachte, habe Niemand zu kümmern und mit dieser Erklärung setzte er den verdauten Bürgermeister vor

